

**DOMNULUI AUGUSTIN ZEGREAN,
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE**

În conformitate cu prevederile art.146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992, republicată, parlamentarii prevăzuți în anexă formulează prezenta

S E S I Z A R E

În legătură cu Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, pe care o consideră neconformă cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 2 alin. (1) și (2), art. 147 alin (4) din Constituție, fiind astfel neconstituțională.

MOTIVE DE NECONSTITUȚIONALITATE:

I. În Legea criticată de neconstituționalitate se prevede că:

- referendumul este valabil în condițiile în care au participat cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente - art. 5 alin. (2);
- rezultatul referendumului poate fi validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% dintre cei înscriși pe listele electorale permanente - art. 5 alin. (3), alineat nou introdus;
- rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate - art. 7 alin. (2);
- cetățenii vor decide cu majoritatea voturilor valabil exprimate - art. 12 alin. (2).

Potrivit prevederilor Legii fundamentale:

Politeia

- art. 1 alin. (3) din Constituția României, „*România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate*”;

- art. 1 alin. (5) din Constituția României, „*În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.*”;

- art. 2 alin. (1) din Constituția României „*Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.*”;

- art. 2 alin. (2) din Constituția României, „*Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.*”

- art. 147 alin (4) din Constituție, „*Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.*”

II. Prin reglementarea unui cvorum minim de participare de 30%, valabil inclusiv pentru procedura de revizuire a Constituției în vigoare (așa cum a fost aceasta modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003 și intrată în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în Monitorul Oficial al României a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului național din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituției României), este încălcat articolul 1, alineatul (3) din Constituție, potrivit căruia „*România este stat de drept, democratic ...*”.

Or, principiul și realitatea juridică a statului de drept stat se opun aplicării unei reguli diferite în timp (cvorum de participare de cel puțin 50% în anul 2003 vs. cvorum de participare de cel puțin 30% din numărul persoanelor cu drept de vot în anul 2013) pentru o situație juridică identică (revizuirea Constituției României).

În plus, o astfel de reglementare care lasă la deplina apreciere a legiuitorului stabilirea unui cvorum de participare la referendum, care poate varia numeric în funcție de majoritatea politică din Parlament și de interesele conjuncturale ale acesteia este de natură să creeze o stare generală de incertitudine cu privire la un element esențial al referendumului (anume *valabilitatea* acestuia, element care generează *consecințe juridice directe*, mai ales în cazul celor două referendumuri de tip decizional – cel de revizuire a Constituției și cel de demitere a Președintelui României), intrând astfel în contradicție cu principiul securității juridice instituit implicit de art. 1 alin. (5) din Constituție.

Așa cum a arătat Curtea Constituțională în Decizia nr. 51 din 2012, *principiul securității juridice* instituit în mod implicit de art. 1 alineatul (5) din Constituție exprimă, în esență, faptul că „*cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze*”.

Prin urmare, legea trebuie să fie accesibilă și mai ales previzibilă. De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, inclusiv sub aspectul stabilității acesteia.

În cazul de față însă, modificarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului generează o incertitudine juridică ce decurge din libertatea pe care și-a arogat-o legiuitorul de a stabili în mod arbitrar (fără a ține cont de vreun articol din Constituție sau de vreun principiu general al dreptului) un anumit nivel al cvorumului de valabilitate al referendumului (respectiv 30%) care poate fi oricând modificat în timp, în funcție de interesele unei majorități

parlamentare. Acest fapt este de natură a prejudicia substanța și efectele juridice ale referendumului (una din formele de exprimare a voinței suverane a poporului român) făcând astfel imposibil de circumstanțiat în mod absolut care este acea voință a poporului (stabilită mereu în funcție de alt cvorum de valabilitate pentru referendum). Prin aceasta, este încălcat imperativul stabilității dreptului în materia referendumului, existând pericolul de a nu se mai putea determina niciodată cu acuratețe care este, de fapt, voința poporului suveran.

Prin reglementarea unui cvorum minim de participare la referendum de 30% în același an în care se intenționează revizuirea Constituției României (lucru demonstrat atât de *Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013* privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 95, din 15 februarie 2013, cât și de *Hotărârea Parlamentului nr. 35/2013* pentru modificarea anexei la *Hotărârea Parlamentului României nr. 17/2013* privind constituirea Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 237, din 24 aprilie 2013), este încălcată o recomandare a *Codului de bune practici în materie de referendum*, adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia de la Veneția la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007).

Codul stipulează la art. II, alineatul 2, punctul b) că *„Aspectele fundamentale în materia dreptului referendar nu trebuie să poată fi modificate cel puțin un an înainte de referendum, sau trebuie reglementate de Constituție ori la un nivel superior legii ordinare”*.

Unul dintre aspectele fundamentale în materia dreptului referendar, vizează *„efectele referendumului”*. Or, modificând în mod arbitrar (chiar în anul în care se intenționează organizarea unui referendum) însăși condiția formală

care generează efectele referendumului (*pragul de valabilitate*) legiuitorul afectează un aspect fundamental, anume *efectele juridice* posibile al referendumului decizional de revizuire a Constituției.

Intenția explicit declarată a inițiatorului legii este aceea de a facilita (prin scăderea cvorumului de valabilitate la referendum de la 50% la 30% din numărul total al cetățenilor cu drept de vot), adoptarea unei variante revizuite a Constituției României. Aceasta demonstrează că legiuitorul urmărește în mod conștient obținerea unui *anumit efect juridic al referendumului*. Or, această intenție (transpusă în legea criticată) contravine în mod manifest recomandărilor *Codului de bune practici in materie de referendum*, art. II, alineatul 2, punctul c) prin aceea că se încearcă afectarea unui aspect fundamental al referendumului - efectul său.

III. Așa cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 478 din 12 iulie 2012, *„și condiția care trebuie îndeplinită pentru validitatea referendumului este aceeași pentru toate tipurile de referendum, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 impunând întrunirea majorității absolute care constă în majoritatea plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Curtea reține că aceasta reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală. Participarea la referendum a majorității cetățenilor reprezintă un act de responsabilitate civică (...).”*

De altfel, în dispozitivul deciziei mai sus citate, aplicabile și cauzei de față, se arată că *„art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este constituțională, în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul*

persoanelor înscrise în listele electorale permanente.” Trebuie menționat că, această decizie a fost pronunțată în condițiile în care *Liniile directoare pentru organizarea referendumului*, adoptate de **Comisia de la Veneția** în anul 2006 erau în vigoare, ceea ce susține și argumentele pe care le vom prezenta la pct. IV din prezenta sesizare.

În alte cuvinte, în lipsa unei participări de cel puțin 50% plus 1, s-ar ajunge la neîndeplinirea unei condiții esențiale pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, care constituie premisa unei manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului. În caz contrar, s-ar ajunge la încălcarea prevederilor art. 2 alin. (1) din Constituție.

Adoptând Legea criticată cu cvorumurile deja prezentate, Parlamentul a încălcat grav prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție, admițând de altfel lipsa de legitimitate a măsurilor care vor fi adoptate prin referendum.

Nu poate fi invocat faptul că un procent foarte mare de neparticipare, de maximul 70%, ar reprezenta persoanele care nu sunt interesate de situația țării sau de problematica supusă consultării prin referendum, pentru că atât Curtea Constituțională, cât și jurisdicțiile europene, au stabilit și reținut că și neparticiparea reprezintă o modalitate de exprimare a unei opțiuni politice de către cetățeni, chiar dacă aceasta este negativă.

4. Prevederile punctelor 1 și 2 din Legea criticată de neconstituționalitate, care se referă la art. 5 din Legea nr. 3/2000, reglementează un cvorum de participare de cel puțin 30%, redus de la 50% plus 1 și o majoritate de realizat pentru validarea rezultatelor referendumului de cel puțin 25%, redusă de la 50 plus 1.

Așa cum rezultă din **Expunerea de motive** a Legii criticate, o asemenea reglementare s-a bazat pe *Liniile directoare pentru organizarea referendumului*, adoptate de **Comisia de la Veneția** în anul 2006, conform căreia pentru referendum nu se recomandă un cvorum de participare și unul de validare. Cu

toate acestea, inițiatorii propunerii legislative care a devenit Legea criticată de neconstituționalitate, au propus totuși un cvorum de participare de cel puțin 30%, redus față de cel modificat și unul de validare de cel puțin 25%, redus față de cel existent. În acest mod, inițiatorii Legii în cauză au arătat că au respectat recomandarea **Comisiei de la Veneția**, dar ar fi avut în vedere și situația concretă din țara noastră.

În primul rând, *Liniile directoare pentru organizarea referendumului* adoptate de **Comisia de la Veneția** au doar un caracter de recomandare, nefiind astfel obligatorii. De altfel, Comisia de la Veneția este un organism al **Consiliului European** și nu al **Uniunii Europene**.

În al doilea rând, bazându-se pe recomandările Comisie de la Veneția, inițiatorii Legii criticate de neconstituționalitate au încălcat prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, conform căroră supremația Constituției este obligatorie. În mod concret, au fost ignorate prevederile art. 2 alin. (1) din Constituția României, care este supremă în sistemul intern de drept, inițiatorii înlocuindu-le cu interpretările recomandărilor **Comisiei de la Veneția**, ceea ce este neconstituțional.

În acest sens, trebuie menționat faptul că, o asemenea supremație a Constituției se manifestă și asupra reglementărilor comunitare, chiar dacă acestea sunt obligatorii, pentru că potrivit art. 148 alin. (2) din Constituție, reglementările comunitare, nu și cele ale Consiliului European, care au caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne și nu și față de cele din Constituție. Desigur că, o asemenea regulă este cu atât mai mult aplicabilă regulilor de recomandare ale Consiliului European.

Ca urmare, *Legea criticată de neconstituționalitate* nu este fundamentată în nici un mod, fiind contrară caracterului obligatoriu al supremației Constituției. În alte cuvinte, nu poate exista o regulă de recomandare de nivel european care să fie superioară Constituției.

Atât timp cât reglementările de la pct. 1 și 2 din Legea criticată sunt neconstituționale, același regim de neconstituționalitate trebuie să-l aibă și dispozițiile care modifică și care completează punctele 3, respectiv 4 din aceeași Lege criticată de neconstituționalitate.

V. La nivel constituțional, referendumul a fost consacrat ca modalitate de consultare prin care poporul are posibilitatea de a exercita *în mod direct* suveranitatea națională, exprimându-și voința cu privire la probleme de interes general sau care au o importanță deosebită în viața statului. Cadrul constituțional privind referendumul este reprezentat de următoarele prevederi din legea fundamentală:

Art. 2 alin. (1): *"Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele safe reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum."*;

- Art. 73 alin. (3) lit. d): *"(3) Prin lege organică se reglementează: (...) d) organizarea și desfășurarea referendumului."*;

- Art. 90: *"Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național."*;

- Art. 95 alin. (3): *"Dacă propunerea de suspendare [a Președintelui României] din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui."*;

- Art. 151 alin. (3): *"Revizuirea [Constituției] este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire."*

Prevederile constituționale au fost concretizate la nivel de lege organică, fiind detaliate și dezvoltate prin Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare.

Problema principială ridicată de legea criticată este de a stabili dacă există un articol explicit în Constituție care să instituie un anumit cvorum de valabilitate al referendumului sau dacă efectele juridice ale referendumului sunt lăsate de legiuitorul constituțional pe seama reglementării ulterioare (prin lege organică), așa cum pare a reieși din articolul 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, care stabilește că "*Prin lege organică se reglementează: (...) d) organizarea și desfășurarea referendumului*".

Trebuie, prin urmare, determinat dacă revine legii organice de a stabili, în mod concret, condiția de valabilitate și, implicit, efectele juridice al referendumului. Această interpretare, care lasă efectele instituției referendumului (ca modalitate de exercitare a suveranității poporului) pe seama legii organice, nu poate fi primită deoarece contrazice articolul 2, alineatul (1) din Constituție, care stabilește ca poporul își exercită suveranitatea „[...] precum și prin referendum” , iar nu „[...] precum și prin referendum, *în condițiile legii*”. Referendumul, ca exercițiu *direct* al suveranității poporului, nu este condiționat sub aspectul efectelor juridice de legea organică, aceasta reglementând doar aspecte legate de „organizarea și desfășurarea referendumului”, așa cum stabilește 73 alin. (3) lit. d).

De altfel, în Decizia nr. 567 din 2006, publicată în Monitorul Oficial nr. 613 din 14 iulie 2006, Curtea Constituțională a stabilit care este interpretarea corectă a art. 73, alineatul (3) lit. d) din Constituție: „Prevederile art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 nu sunt susținute nici de dispozițiile art. 73 alin. (3) lit. d) din Constituție, potrivit cărora prin lege organică se reglementează „organizarea și desfășurarea referendumului”, întrucât *textul are în vedere stabilirea prin lege a unor măsuri tehnice, procedurale, necesare în procesul de consultare a poporului pe calea referendumului*”. În același sens, confirmându-și în anul 2012 propria jurisprudență, Curtea Constituțională a explicat interpretarea din anul 2006: „*Constituie astfel de aspecte tehnice și de detaliu cele care privesc, de exemplu, programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare*

desfășurării referendumului, bugetul alocat acestuia, modelul ștampilelor, buletinelor de vot, listelor electorale și proceselor-verbale ce urmează a fi utilizat” (a se vedea Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012 publicată în Monitorul Oficial nr. 516 din 25 iulie 2012). Nu există în jurisprudența Curții nici o decizie prin care articolul 73 alin. (3) lit. d) din Constituție să fie interpretat în sensul asimilării pragului de valabilitate (cvorum) la referendum cu o măsură tehnico-procedurală privind „organizarea și desfășurarea referendumului”. **Prin urmare, nivelul cvorumului, care este însăși condiția formală în funcție de care Curtea Constituțională este îndreptățită, în temeiul art. 146 litera (i) din Constituție să „confirme rezultatele referendumului”, nu este un simplu aspect de ordin tehnic sau procedural, ci este un aspect substanțial, pentru clarificarea căruia este necesar să se determine intenția legiuitorului constituant cu privire la pragul de valabilitate al referendumului, printr-o interpretarea sistematică a Constituției ce coroborează articolele privitoare la referendum cu alte articole care stabilesc modalitatea cea mai sigură de cuantificare a voinței corpului electoral.**

VI. Întrucât nu există în Constituție o prevedere care să precizeze în mod explicit condiția formală a valabilității referendumului, aceasta trebuie determinată prin raportare la articolul sau articolele cu valoare de principiu care stabilesc fără echivoc sensul termenului de „majoritate” a corpului electoral, în funcție de care se poate determina cu precizie maximă care este rezultatul corect al unei consultări populare.

Așa cum a arătat Curtea Constituțională în Decizia nr. 683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 12 iulie 2012, „*art. 80 alin. (1) din Constituție este un text constituțional de principiu*”. Acesta stabilește că statul român, ca expresie juridică, politică și socială a voinței poporului suveran, este reprezentat de Președintele României, care veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice.

Or, în cadrul sistemului constituțional românesc Președintele României, ca șef al statului (a se vedea în acest sens Hotărârea nr. 3 din 9 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 11 septembrie 1996 și Decizia nr. 147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.162 din 7 martie 2007) *este autoritatea publică care reprezintă cel mai fidel voința întregului corp electoral* dat fiind faptul că, pentru dobândirea acestei funcții de înaltă reprezentativitate, Președintele României este ales de cetățeni prin „*vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat*” (articolul 81, alineatul 1 din Constituție), iar pentru cuantificarea acestui scrutin deschis tuturor cetățenilor cu drept de vot, legiuitorul constituant a stabilit cu precizie sensul termenului de *majoritate*: „*Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale*” (Articolul 81, alineatul (2) din Constituția României).

Conferind Președintelui României (la articolul 80, alineatul 1) cea mai înaltă funcție de reprezentare (reprezentant al statului român) legiuitorul constituant nu a instituit alt tip de „majoritate” decât aceea care se raportează la *întregul corp electoral*, format din *alegătorii înscriși în listele electorale* în temeiul îndeplinirii condiției de vârstă stabilită de Constituție în articolul 36 alineatul 1 („*Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv*”), acesteia aplicându-i-se, firește, restricțiile detaliate de articolul 36, alineatul 2 („*Nu au drept de vot debilizii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale*”).

Prin urmare, articolul 81 alineatul (2) din Constituție, care descrie în mod precis modalitatea de cuantificare a voinței întregului corp electoral, stabilind explicit că aceasta se determină conform regulii „*majorității de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale*”, este un articol cu valoare de principiu și pentru determinarea condiției de valabilitate a referendumului, care este un act

prin care corpul electoral își poate manifesta voința cu privire la: revizuirea Constituției, demiterea Președintelui României, o problemă de interes național.

Curtea Constituțională a arătat, în Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 25 iulie 2012, că **referendumul este un „instrument al democrației directe”**. Pe cale de consecință, este perfect legitimă și întru totul conformă literei și spiritului Constituției aplicarea și în cazul referendumului (indiferent de tipul acestuia) a criteriului de cuantificare a voinței corpului electoral, așa cum se manifestă aceasta în cazul alegerii Președintelui României prin vot „direct” (articolul 81, alineatul 1): „*majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale*”.

Or, întrucât Constituția nu conține alte precizări, termenul de „majoritate” trebuie interpretat în sensul comun de *majoritate numerică simplă*, determinată conform regulii 50% plus 1 din numărul de alegători înscriși în listele electorale. De altfel, este lesne de observat că, atunci când operează cu termenul de „majoritate”, legiuitorul constituțional îl înțelege întotdeauna în sensul său matematic (50% plus 1) și îl aplică tuturor autorităților publice ale statului român:

a. Președintele României (alegerea și demiterea):

Art. 81, alin. (2). "*Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, **majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale***".

Art. 95, alin. (1): „*În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună, **cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale***”

b. Guvernul României (întreprinderea și demiterea):

Art. 103, alin. (3): „*Programul și lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului **cu votul majorității deputaților și senatorilor***”.

Art. 113, alin. (1): „Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, **cu votul majorității deputaților și senatorilor**”.

c. Parlamentul României (legiferarea):

Art. 76, alin.(1) : „Legile organice și hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă **cu votul majorității membrilor fiecărei Camere**”.

Coroborarea acestor articole arată ca atât modul de alegere al autorităților publice centrale, cât și funcționarea lor se bazează pe regula "majorității", o regulă pe care legiuitorul Constituțional a înscris-o în mod explicit la respectivele articole mai sus menționate și pe care a înțeles-o în sensul ei strict matematic de 50% plus 1.

Întrucât Președintele, Parlamentul și Guvernul sunt autorități ale statului care, fie sunt alese în mod direct de corpul electoral (este cazul Președintelui) conform regulii majorității, fie sunt învestite ori funcționează în baza aceleiași reguli a majorității (Guvernul și Parlamentul), nu se poate susține ca pentru **deținătorul suveranității (poporul)**, regula de cuantificare și de determinare a valabilității unui referendum, ca instrument al democrației directe, să fie aceea a unei „majorități” de 30%, așa cum stabilește legea votată de Parlament în data de 29 mai 2013 și supusă examinării Curții.

VII. Este contrar interpretării sistematice și loiale a Constituției, să se susțină că voința „majorității” corpului electoral, în special în cazul unui referendum, poate fi determinată prin stabilirea unui prag de valabilitate de 30%. Această reglementare încalcă nu doar articolul 81 din Constituție (cu valoare de principiu în stabilirea sensului noțiunii de „majoritate”), ci și articolul 2, alineatul (2) care stabilește că „Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu”.

Or, prin raportare la *totalitatea corpului electoral* compus din cetățenii cu drept de vot, cifra de 30% participanți la referendum constituie un *grup* pe care

legiuitorului ordinar și-a arogat libertatea de a-l considera o „majoritate” suficient de legitimă sub aspect numeric încât să valideze un referendum. Aceasta situație absurdă la nivel juridic cade sub incidența art. 2, alineatul (2) din Constituție, care interzice ca acest *grup* de minim 30% din totalul cetățenilor cu drept de vot să exercite suveranitatea *în nume propriu*.

Atunci când legiuitorul constituant a dorit să instituie în legea fundamentală un alt tip de majoritate decât cea strict matematică (de 50% plus 1) a făcut-o explicit, cum este cazul procedurii de revizuire a Constituției, reglementată la art. 151, alineatul 1 (*„Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere*) și la art. 151, alineatul 2 (*„Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei pătrimi din numărul deputaților și senatorilor”*).

Faptul că legiuitorul constituant nu definește explicit la articolul 2 alineatul (1) din Constituție criteriul numeric conform căruia un referendum este considerat valabil nu înseamnă ca acest criteriu poate fi stabilit în mod arbitrar de legiuitorul ordinar, ci doar că acesta din urmă este obligat să interpreteze Constituția în mod loial și să înscrie în legea de organizare și desfășurare a referendumului acel tip de majoritate care este conformă literei și spiritului Constituției. Orice interpretare contrară celor afirmate mai sus ar conferi legiuitorului ordinar dreptul de a *adăuga* la textul constituțional, afectând astfel regimul și consecințele juridice ale referendumului (afectându-i condiția de valabilitate) printr-o simplă lege organică, inferioară ca rang legii fundamentale. În Decizia nr. 731 din 10 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial nr. 478 din 12 iulie 2012, care statuează că „întrunirea majorității absolute care constă în jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente reprezintă o condiție esențială pentru ca referendumul să poată exprima în mod real și efectiv voința cetățenilor, constituind premisa unei

manifestări autentice democratice a suveranității prin intermediul poporului, în conformitate cu principiul statuat în art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală” Curtea a arătat și că „participarea la referendum a *majorității cetățenilor* reprezintă un act de responsabilitate civică” care „dă expresie și exigenței *reprezentativității sub aspectul rezultatului votului*”.

VII. Întrucât puterea de lucru judecat ce însoțește deciziile Curții Constituționale se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acestea, astfel încât nu doar considerentele, ci și dispozitivul deciziilor Curții Constituționale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și **se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept**, Parlamentul nu poate ignora cele stabilite în Decizia Curții nr. 731 din 10 iulie și nu poate legifera un prag de valabilitate al referendumului mai mic de 50% fără a încălca articolul 1 alineatul (5) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

Față de cele de mai sus, rugăm Onorata Curte Constituțională să constate că prevederile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt neconforme cu prevederile art. 1 alin. (3) și (5) și ale art. 2 alin. (1) și (2), art. 147 alin (4) din Constituție, fiind astfel neconstituționale.

**ANEXĂM SEMNĂTURILE DEPUTAȚILOR INIȚIATORI AI
PREZENTEI SESIZĂRI**